

'Ik heb in die dagen en trouwens ook vroeger een treurige ondervinding opgedaan. Het is deze: men kan in Nederland veel kwaad zeggen van Jezus Christus, van de Heilige Geest, zelfs van de Goede God zonder dat iemand het u ernstig kwalijk neemt, maar het huis van Oranje staat enige sporten hoger in de openbare mening.'

Generaal-majoor A.W.P. Weitzel (1816-1896)

Minister van Oorlog onder koning Willem III

KONINGSKIND

Royal detective

Rob van Hoorn

Uitgeverij Logikos

Nijmegen

I

Prinsjesdag. Rini Mosselman, groot bewonderaar van het koningshuis, is die ochtend om acht uur opgestaan. Een uurtje later dan normaal.

Al ruim twintig jaar verkoopt hij allerlei soorten snoep op markten in en rond zijn woonplaats. Samen met zijn vrouw heeft hij de afgelopen decennia hard gewerkt, zuinig geleefd en veel gespaard. Hun inzet heeft hen recentelijk in staat gesteld een exclusieve bonbonshop te openen in het centrum van hun stad.

De zaken lopen goed. Zijn vrouw runt samen met een meisje de winkel en Rini blijft verantwoordelijk voor de in- en verkoop van de lekkernijen. Het bemannen van de snoepkraam laat hij steeds vaker aan zijn medewerker over. Hij kan nu meer tijd besteden aan zijn grote hobby zeevissen.

Al meer dan een kwart eeuw houdt Rini de derde dinsdag in september vrij voor een bezoek aan Den Haag om getuige te zijn van de feestelijke optocht met de koningin. Tot nu toe heeft hij altijd op de derde of vierde rij langs de route van paleis Noordeinde naar de Ridderzaal gestaan. Door zijn geringe lengte van 1,65 meter kan hij vanaf die positie niet alles zien, maar dit jaar heeft hij een kaartje weten te bemachtigen voor een tribuneplaats op het Lange Voorhout. Vanaf zijn stoel zal hij met zijn digitale fotocamera ongestoord mooie plaatjes kunnen schieten van Hare Majesteit en de gouden koets.

Op dezelfde derde dinsdag in september staat een plaatsgenoot van Rini Mosselman en verstokt republikein, Gijs van Ravenstein, zich te scheren in zijn eenvoudige zolderwoning. Als zijn huid voldoende glad aanvoelt, besprenkelt hij zijn wangen overvloedig met aftershave. In de spiegel ziet hij een man van middelbare leeftijd met een volle bos haar. Met enige spijt constateert hij dat steeds meer grijs en wit het oorspronkelijk donkerblond beginnen te verdringen. Gijs' smalle gezicht met de kaarsrechte neus is de afgelopen maanden voller geworden, waardoor hij er minder gespannen uitziet. Met zijn 1,90 meter, zijn tengere postuur en enigszins gebogen rug oogt hij slungelig.

Even voor één uur zet hij de televisie aan. Gijs stemt af op het station dat de opening van het nieuwe parlementaire jaar uitzendt. Hij is vooral benieuwd naar de miljoenennota, waarin de regering niet alleen haar plannen voor het komend jaar bekendmaakt, maar ook de financieel-economische staat van het land. Tijdens het wachten ziet hij de bij Prinsjesdag horende stoet aan zich voorbijtrekken. Het zeshonderd meter lange parcours, van paleis Noordeinde tot aan het Binnenhof, is aan beide zijden afgezet met dranghekken. Daarvóór staan op een meter afstand van elkaar gewapende militairen van land-, lucht- en zeemacht opgesteld. Achter de hekken verdringen dikke rijen mensen elkaar om het grotendeels geüniformeerde schouwspel te kunnen gadeslaan. Velen van hen staan geestdriftig te zwaaien met een vlaggetje in de kleuren rood, wit en blauw. Weer anderen dragen een oranje hoofddeksel of hebben zich versierd met oranje slingers om uiting te geven aan hun vaderlandsliefde. Terwijl de bereden standaardwacht der cavalerie het beeldscherm vult, stelt Gijs zichzelf niet voor

de eerste keer de vraag waaraan het koningshuis in vredesnaam zijn populariteit ontleent. Volgens recente peilingen draagt 86 procent van de bevolking de Oranjes een warm hart toe, terwijl juist de laatste jaren de schandalen zich weer aan elkaar hebben geregen. Je hoeft als antimonarchist of republikein niet terug te grijpen naar 1976, het jaar waarin bekend werd dat prins Bernhard meer dan een miljoen dollar aan steekpenningen had aangenomen van de Amerikaanse vliegtuigbouwer Lockheed. Je kunt veel dichterbij huis blijven. Zo zou paleis Noordeinde worden gebruikt voor constructies om de Nederlandse fiscus buiten spel te zetten, trouwde prins Johan Friso, de op één na oudste zoon van Beatrix, met Mabel Wisse Smit, de vroegere vriendin van een Nederlandse topcrimineel, en trad kroonprins Willem-Alexander in het huwelijk met Máxima, de dochter van een omstreden Argentijnse ex-politicus. Enquêtes wezen uit dat nota bene deze Máxima bijna in haar eentje verantwoordelijk was voor de hernieuwde Oranjehype. Onder vrienden heeft Gijs de voor hem onverklaarbare Oranjegekte weleens aan de orde gesteld, zonder echt bevredigende antwoorden te krijgen. De één gaf als reden de behoefte van de Nederlanders aan nostalgie en folklore. Het koningshuis zou hen doen denken aan vervlogen tijden. Een ander zocht het meer in de richting van de oeroude wijsheid 'Geef het volk brood en spelen', waarbij vooral de viering van Koninginnedag een belangrijke rol zou spelen. Onderzoeken hebben uitgewezen dat plechtigheden als uitvaarten, huwelijken en geboortes van prinsen en prinsesjes extra impulsen geven aan de populariteit van de Oranjes. Bij dergelijke gelegenheden kunnen zij showen met hun chique jurken, modieuze hoedjes, sieraden en indrukwekkende kostuums. Dit levert dan weer allerlei fraaie foto's op in talloze bladen en tijdschriften, die grif van de hand gaan. Kennelijk leeft onder grote delen van de Nederlandse bevolking het verlangen om zich te kunnen vergapen aan de luxe en de pracht en praal van een onbereikbare elite. Gijs behoort in ieder geval niet tot die categorie. Als het aan hem ligt, wordt die geldverslindende poppenkast onmiddellijk opgeheven.

MONARCHIE OF REPUBLIEK?

Het idee dat Nederland sinds Willem van Oranje (1533-1584) een monarchie is, berust op een misverstand. In zijn tijd viel het gebied dat we thans Nederland noemen onder het gezag van de Spaanse koning. Willem van Oranje was stadhouder. Dit betekende dat hij bij afwezigheid van de Spaanse vorst als diens plaatsvervanger mocht optreden.

In 1579 besloten de gewesten Groningen, Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Holland en Zeeland de vreemde overheerser uit het land te verdrijven. In 1588 verklaarden zij zich onafhankelijk en werd de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden opgericht. Het woord stadhouder bleef bestaan, maar kreeg nu de betekenis van legeraanvoerder.

Rooms-katholieke gebieden, zoals Staats-Brabant, de huidige provincie Noord-Brabant, Staats-Vlaanderen, het huidige Zeeuws-Vlaanderen, en grote delen van de hedendaagse provincie Limburg werden tijdens de Tachtigjarige oorlog (1568-1648) op Spanje veroverd en bij de republiek ingelijfd. Deze zogenaamde generaliteitslanden werden politiek en sociaal achtergesteld en economisch uitgebuit. Dit duurde tot 1795, het jaar waarin Frankrijk de republiek veroverde. Onder de naam Bataafse Republiek werd ons land een Franse vazalstaat. De tot dan toe als tweederangs burgers behandelde inwoners van Limburg, Noord-Brabant en Zeeuws-Vlaanderen kregen dezelfde rechten als de andere Nederlanders.

In 1806 hief keizer Napoleon Bonaparte de Bataafse Republiek op en maakte er onder de naam Koninkrijk Holland een monarchie van. Zijn broer Lodewijk Napoleon werd de eerste koning. Hij regeerde vanaf 1806. Onder druk van de keizer deed hij in 1810 afstand van de troon en werd het koninkrijk bij Frankrijk gevoegd.

Napoleons mislukte veldtocht in Rusland had hem in 1813 militair zodanig verzwakt, dat de Nederlandse adel kans zag zich van Frankrijk los te maken.

Willem Frederik van Oranje Nassau, een voorvader van de huidige Oranjes, besteeg als Koning Willem I de troon. Hij zou regeren van 1813 tot 1840.

Willem I werd opgevolgd door:

Koning Willem II	1840-1849)
Koning Willem III	(1849-1890)
Koningin Emma	(1890-1898) regentes
Koningin Wilhelmina	(1898-1948)
Koningin Juliana	(1948-1980)
Koningin Beatrix	(1980- ?)
Republiek?	

'Een beschaafd volk heeft geen koning. Een democratische gemeenschap kiest zijn gezagsdragers voor een beperkte periode in een bepaalde functie. Verantwoordelijke ouders geven hun kinderen de ruimte om te kunnen kiezen in het leven. Zij beperken het leven van hun kinderen niet tot één functie, die bij de geboorte al is bepaald. Ouders die hun kinderen opofferen voor het in stand houden van een mythe, moeten ontheven worden uit de ouderlijke macht.'

Ingezonden brief de Volkskrant